

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

УДК 81'243:304.44

О.П. Зеленська, докт. пед. наук, доц.

Львів. держ. ун-т внутрішніх справ, Львів

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І КУЛЬТУРИ У ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Використання Інтернет-технологій у навчанні іноземної мови і культури курсантів ВНЗ системи МВС України стає важливою частиною навчального процесу та ефективним засобом вирішення завдань, що стоять перед викладачами іноземної мови на сучасному етапі, оскільки вони суттєво збагачують, урізноманітнюють, активізують та інтенсифікують навчальний процес, підвищують мотивацію та пізнавальну активність курсантів.

Ключові слова: *Інтернет-технологія, іноземна мова, культурологічна підготовка, курсант.*

Пошук нових технологій, засобів і методик навчання, зокрема іноземної мови залишається актуальною проблемою, оскільки практичне володіння іноземною мовою в сучасних умовах стає необхідною умовою здійснення фахівцем не лише успішної професійної діяльності, але й його самореалізації в полікультурному просторі. Сьогодні досягнення науки і техніки пропонують нові перспективні, ефективні дидактичні засоби навчання іноземної мови і культури, до яких відносяться комп'ютери, комп'ютерні мережі, мультимедійні засоби. Під засобами навчання зазвичай розуміють різноманітні матеріали і знаряддя навчального процесу, за допомогою яких успішніше і раціональніше досягаються поставлені цілі навчання. Засоби завжди підпорядковані цілям навчання і вибираються відповідно до них.

Головне дидактичне призначення засобів навчання – прискорити процес засвоєння навчального матеріалу і сприяти його закріпленню, тобто наблизити навчальний процес до найефективніших характеристик, наприклад, у навчанні іноземних мов – створити навчальну ситуацію спілкування в іншомовному середовищі.

Інформаційні і комунікаційні технології, зокрема засновані на Інтернеті, телекомунікаційних мережах та інтелектуальних комп'ютерних системах, відкривають перед новими поколіннями захоплюючі, до сих пір не існуючі можливості вільного розповсюдження знань і інформації в усьому світі. Це свідчить про існування глобальної системи знань, що виходить за межі локальних, вузько національних контекстів. Такі знання об'єднують культури різних народів, характеризуються різноманітністю джерел, будуються на основі

глобальної інформаційної інфраструктури та охоплюють такі сфери людської діяльності, як наука й техніка, політика й економіка, культура й освіта [6]. Використання інформаційних і комунікаційних технологій, Інтернет-технологій підвищує мотивацію курсантів до навчання іноземної мови, їх пізнавальну активність, розширює можливості доступу до необмеженої кількості автентичної інформації, зокрема лінгвокраїнознавчого змісту, сприяють забезпечення інтерактивності навчання, створення спеціального навчального середовища, уможливають застосування особистісно орієнтованого підходу, проблемного та диференційного навчання.

Питання використання комп'ютерної комунікації та Інтернет-технологій в освітньому процесі розглядають З. Алієв, Т. Балихіна, С. Богданова, О. Гарців, Б. Гершунський, З. Джаліашвілі, Е. Карелова, О. Кончина, М. Леві, О. Лесневський, С. Машбиц, П. Підкасистий, Є. Полат, І. Роберт, О. Тихонов та інші. Окремі аспекти застосування нових інформаційних технологій у навчанні іноземної мови досліджують М. Акіпова, Є. Амброва, Л. Артамонова, М. Бухаркіна, О. Дмитрева, М. Золотова, Е. Косенко, Т. Лісичина, І. Павлова, Є. Полат, Л. Раїцька та інші. Проте, враховуючи актуальність, багатогранність, важливість і можливості комп'ютерних технологій та Інтернет-ресурсів, такі дослідження необхідно продовжувати і висвітлювати, зокрема те, що стосується використання Інтернет-технологій для навчання іноземної мови і культури, тобто використання іноземної мови і нових дидактичних засобів комп'ютерної мережі в культурологічній підготовці майбутніх фахівців, зокрема системи МВС України.

Відомо, що мова та культура кожного народу нероздільні, вивчати мову, не вивчаючи при цьому чужу культуру, неможливо, її засвоєння починається з перших же занять іноземної мови [8]. Цілеспрямоване навчання чужоземної культури є могутнім засобом підвищення ефективності навчання іноземної мови, радикальне підвищення рівня навчання комунікації, спілкування між людьми різних національностей можна досягти лише при чіткому розумінні та реальному врахуванні соціокультурного фактора [7: 27]. Сьогодні прерогативами сучасної освіти є соціальні та культурні зміни, що передбачають формування у майбутніх фахівців ціннісних орієнтирів, життєвих ідеалів, розуміння та залучення до цінностей культури, що включають не лише створені віками матеріальні цінності та досягнення в галузі культури, але й моральні цінності, норми поведінки, знання не лише національної культури, але й знайомство, визнання та повагу до культури інших народів, наукові знання, професійну культуру тощо.

Доступ до Інтернету надає досить ефективні можливості щодо забезпечення пошуку і використання в навчанні іноземної мови текстової, графічної, звукової та відеоінформації. Слідом за Є. Полат [5: 68], перерахуємо ці можливості;

- викладач може дібрати ті чи інші автентичні тексти для читання з обраної теми до занять у комп'ютерній бібліотеці університету;
- на комп'ютер можна записати звукову інформацію (мова політичних чи державних діячів, цікаві виступи на різні теми носіїв мови тощо);
- провести усне обговорення отриманих електронною поштою листів партнерів за проектом;
- проаналізувати висловлювання носіїв мови, що містять фразеологізми, реалії, ідіоми, прислів'я, приказки, які відображають специфіку мови та культури народу, які вивчаються;

- провести в групах дискусію з тієї чи іншої проблемної ситуації, а потім організувати загальне обговорення;
- використовувати хоча б фрагментарно художні твори авторів країни, мова якої вивчається, отримані у віртуальних бібліотеках;
- використовувати матеріали електронних граматичних довідників, словників, довідників країнознавчого характеру, матеріалів дистанційних курсів тощо.

Необхідно також зауважити, що зміст навчальної інформації в Інтернеті реалізується за допомогою гіпертекстового підходу, що дає можливість вивчати матеріал у будь-якому порядку, на різних рівнях володіння іноземною мовою, а інтерактивний режим, що є невід'ємною рисою Інтернету, перетворює процес навчання в спільну діяльність студента і викладача [1], а отже реалізується суб'єкт-суб'єктний підхід, взаємодія, реалізація якої забезпечує розвиток особистості, розкриття особистісного потенціалу того, хто навчається.

За допомогою Інтернету можливо вирішувати різноманітні дидактичні завдання: формувати навички та уміння читання, використовуючи сучасні матеріали з мережі; удосконалювати вміння писемного мовлення; поповнювати словниковий запас, що формує стійку мотивацію до навчання іноземної мови. Інформаційна система Інтернет пропонує своїм користувачам різні інформаційні ресурси: веб-сторінки всіх газет світу іноземними мовами, країнознавчі сайти, енциклопедії, а також програми і технології, що дозволяють спілкуватися з носіями мови [2: 160-161]. Використання в практиці навчання ресурсів Інтернету для спілкування з реальними носіями мови уможливило ділитися враженнями і задавати актуальні запитання відразу безлічі користувачів, що перебувають у різних частинах світу, за допомогою коротких повідомлень. Широко використовується також метод навчальних проєктів, що здійснюється у вигляді створення спільних публікацій, електронних журналів, комп'ютерних презентацій.

Завдяки можливості доступу до системи Інтернету виникають нові перспективи творчої роботи, нові горизонти спілкування та особистого досвіду. Існує ряд e-mail-проєктів, мета яких – розширення знання і розуміння світу і людей, що його населяють. Участь у такому проєкті особливо ефективно розвиває культурологічну компетентність курсантів [9: 75], що є надзвичайно важливим, оскільки культурологічна компетентність майбутнього фахівця, на наш погляд, – це складова його професійної компетентності, професійно-теоретичної і практичної готовності до здійснення професійної діяльності в умовах міжкультурної комунікації у соціокультурному середовищі.

Обмін індивідуальними листами електронною поштою в системі інтерактивного спілкування дає унікальну можливість вести реальний діалог з партнером, перевірити своє писемне мовлення, вміння виразити себе, пересвідчитися, чи партнера правильно зрозуміли, запросити додаткову інформацію. Окрім того, під час такого спілкування створюється позитивний психологічний фон. У проєктній роботі весь навчальний процес орієнтований на курсантів, і, перш за все, враховуються їх інтереси, життєвий досвід та індивідуальні здібності. Участь у e-mail-проєктах посилює індивідуальну та колективну відповідальність за конкретну роботу: адже кожен учасник повинен представити результат своєї діяльності. У цьому полягає ефективність навчання основам культурологічної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України на заняттях з іноземної мови.

Міжнародні телекомунікаційні проєкти як засоби культурологічної підготовки унікальні тому, що дають можливість створити реальне мовне середовище. Міжнародні

проекти, які організуються в мережі Інтернету на основі якоїсь загальної проблеми, дослідження якої, її рішення однаково цікаві та значущі для партнерів різних країн, створюють справжнє мовне середовище. Учасники стурбовані роздумами, аналізом, дослідженням, пошуком, збиранням необхідної інформації, її обговоренням між собою і з партнерами.

Головне, що мова тут виконує свою пряму функцію – засобу формулювання думок. Навчання іноземної мови вносить вклад у розвиток мислення, розвиток таких розумових операцій, як співставлення, аналіз та синтез. Мислення відіграє в мовленні іноземною мовою особливо складну та своєрідну роль, що є цілком природно. Рідна мова є для людини знаряддям та засобом мислення, безпосередньою дійсністю думки, але вона рідко сама слугує об'єктом мислення. Іноземна мова, навпаки, рідко слугує знаряддям і засобом мислення, але є важливим об'єктом для мислення в процесі її засвоєння, оскільки процес навчання мови будується на принципі свідомості [4: 78]. Ось це і є справжнім навчальним середовищем, справжнім зануренням не тільки в досліджувану проблему, а й у саму іншомовну діяльність, в культуру іншого народу, адже під час роботи над проектом задіяні найрізноманітніші можливості і ресурси мережі Інтернет: віртуальні бібліотеки, бази даних, віртуальні кафе та музеї, різні інформаційні та освітні сервери.

Необхідність живого спілкування з реальними партнерами звертає його учасників до можливостей електронної пошти, телеконференцій, чат-технологій. Підготовка спільного продукту того чи іншого проекту вимагає звернення до текстових, графічних редакторів, застосування різних мережевих програм, що дозволяють використовувати графіку, анімацію, мультимедію, тобто мультимедійні засоби. Таким чином, проект стає міждисциплінарним. У ході реалізації проектів використовуються найпопулярніші можливості інформаційно-комунікативних технологій, таких як:

- інформаційні банки (з можливістю перегляду, роздруківки, конспектування тощо) лекцій, матеріалів для самоосвіти, текстів і завдань, методичних рекомендацій та посібників;

- інтегровані системи;
- програмно-керовані комплекси;
- аудіозасоби, відеокурси та навчальне телебачення;
- інформаційні комунікації.

У процесі навчання слід обговорювати переваги і недоліки різних видів комп'ютерних технологій, розглядати запропоновані варіанти рішень, аналізувати допущені недоліки, проектувати можливі варіанти вирішення завдань. Врешті в учасників проекту формується не тільки мовна компетентність, а й розвивається культурологічна компетентність. Вільний обмін думками під час індивідуального і групового вирішення проблеми сприяє зміцненню інтересу до співпраці. Емоційно-сприятлива атмосфера навчання, що постійно підтримується ситуацією цікавості – все це орієнтує курсантів на оптимальну творчу діяльність.

Проведене нами дослідження підтверджує поглиблення тенденцій до використання засобів культурологічної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України в методиці викладання іноземних мов, серед яких можна зазначити:

- матеріальні засоби (вербальні та невербальні носії навчальної інформації);
- інформаційні засоби (засоби масової інформації, Інтернет);

- технічні засоби (CD- або DVD-диски, відеозаписи, аудіокасети);
- нетехнічні засоби (демонстраційні, роздаткові).

Використовувати Інтернет для навчання іноземної мови зручно, плідно і перспективно. Інтернет – це різноманітні комунікації: електронна пошта, різні конференції, форуми, аудіо-чати тощо. Все це можна і необхідно використовувати, оскільки Інтернет створює сильну мотивацію до навчання іноземної мови [3].

Грунтуючись на матеріалах ряду досліджень, а також на досвіді роботи викладачів, можна стверджувати, що ефективність вирішення дидактичних завдань при навчанні іноземної мови і культури з використанням інформаційних ресурсів Інтернету підвищується, що дозволяє:

- удосконалювати навички та вміння читання, аудіювання, монологічного і діалогічного висловлювання, писемного мовлення;
- поповнювати свій словниковий запас лексику сучасної іноземної мови, що відображає певний етап розвитку культури народу, соціального та політичного суспільства;
- закріплювати лексико-граматичний матеріал;
- розширювати світогляд курсантів, знайомитися з культурознавчими знаннями, що включають у себе мовленнєвий етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни мова, якої вивчається, а отже, показувати рівень своєї культури, соціальної зрілості, освіченості та готовності діяти в полікультурному середовищі як у професійній сфері, так і на побутовому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э.Г. Материалы Интернета на уроке английского языка / Э.Г. Азимов, Е.Н. Вильшинецкая // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 1. – С. 96-101.
2. Амирова Е.А. Использование Интернет-ресурсов при обучении английскому языку студентов неязыковых специальностей / Е.А. Амирова // Вестник ВолГУ. – 2013. – Серия 9. – Вып. 11. – С. 160-162.
3. Владимиров Л.П. Интернет на уроках иностранного языка / Л.П. Владимиров // Иностранный язык в школе. – 2002. – № 3. – С. 39-41.
4. Зеленська О.П. Мова як складова системи формування особистості у вищій школі / О.П. Зеленська // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. – 2011. – Вип. 90 [Серія: Педагогічні науки]. – С. 76-79.
5. Полат Е.С. Интернет в гуманитарном образовании: [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений] / Е.С. Полат, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 272 с.
6. Прокопьев Е.П. Компьютерное обучение: за и против / Е.П. Прокопьев // Иностранные языки в школе. – 1997. – № 3. – С. 10-13.
7. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: [учеб. пособие] / С.Г. Тер-Минасова. – М.: Слово/Slovo, 2000. – 624 с.
8. Kramsch C. Context and Culture in Language Teaching / C. Kramsch. – Oxford: Oxford University Press, 1993. – 295 p.
9. Morain G. Kinesics and Cross-Cultural Understanding / G. Morain // Culture Bound: Bridging the Gap in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 1986. – P. 64-76.

Стаття надійшла до редакції 12.08.14

О.П. Зеленська, докт. пед. наук, доц.
Львовский гос. ун-т внутренних дел, Львов

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ И КУЛЬТУРЕ В ВУЗах СИСТЕМЫ МВД УКРАИНЫ

Использование Интернет-технологий при обучении иностранного языка и культуры курсантов ВУЗов системы МВД Украины становится важной частью учебного процесса и эффективным способом решения задач, стоящих перед преподавателями иностранного языка на современном этапе, поскольку они существенно обогащают, разнообразят, активизируют и интенсифицируют учебный процесс, повышают мотивацию и познавательную активность курсантов.

Ключевые слова: Интернет-технология, иностранный язык, культурологическая подготовка, курсант.

O.P. Zelenska, doctor of ped. sciences, associate professor
Lviv state university of internal affairs, Lviv

USING INTERNET-TECHNOLOGIES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE AND CULTURE AT THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

Using the Internet-technologies in teaching a foreign language and culture of the cadets at the higher educational establishments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine becomes an important part of the academic process and an effective means of solving the tasks by the teachers of a foreign language at present because they essentially enrich, verify, stir to activity and intensify the academic process, raise the motivation and cognitive activity of the cadets.

Key words: Internet-technology, foreign language, culturological training, cadet